

Рўзанинг шариятда жорий бўлиши

16:05 / 27.05.2017 3637

Бошимизга соябон бўлиб кириб келган моҳи Рамазон арафасида ушбу ойга оид билимларимизни янгилаб олишимиз, бу буюк ибодатга яхшилаб тайёргарлик кўришимиз лозим. Чунки ушбу ғанимат фурсатдан имкон қадар тўлиқ фойдаланиб қолсак, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганларидек, барча гуноҳлардан фориғ бўламиз. Гуноҳлардан фориғ бўлиш эса ҳар бир банданинг энг олий орзуси, ҳаётдаги энг буюк мақсади бўлиши лозим.

Келинг, рўзанинг асосий шаръий ҳукмларини яна бир бор эслаб ўтайлик.

Рўза барча умматларга фарз қилинган

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда марҳамат қилиб, рўзадан кўзланган асосий мақсад тақво эканини айтар экан, бу ибодат аввалги умматларга ҳам фарз қилинганини таъкидлайди:

Бақара«Эй иймон келтирганлар! Сизлардан аввалгиларга фарз қилинганидек, сизларга ҳам рўза фарз қилинди. Шоядки, тақво қилсангиз» (Бақара сураси, 183-оят).

Ушбу ояти карима рўза ибодати сўнгги Пайғамбар – Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг шариатига ҳам, аввалги умматларнинг шариатига ҳам киритилганига далолат қилади. Рўза ибодати фарз қилинмаган бирорта самовий шариат бўлмаган, чунки рўза инсон учун қони фойда бўлиб, камолотнинг юксак мартабасидир. Бу мартабанинг нима эканини эса «**Шоядки, тақво қилсангиз**» деган оятдан билиб оламиз. Шоядки, ҳар биримиз ушбу ибодат воситаси ила тақво мартабаларига эришсак. Бу юксак мартаба инсонга турли-туман моддий ва маънавий манфаатлар келтиради, унинг жисмини касалликлардан, аъзоларини шаҳватлардан, ақл ва фикрини шубҳа-ю гумонлардан, қалбларни эса васваса ва ғайирликлардан сақлайди.

Иншааллоҳ, бу манфаат ва муҳофазаларнинг ҳар бири ҳақида батафсил тўхталиб ўтамиз.

Рўза ибодати илоҳий шариатларнинг барчасида жорий қилинганига Имом Термизийдан ривоят қилинган ушбу ҳадиси шариф далолат қилади:

رَمَّأَ هَلَلًا نِإِ «لَا قَوْلَ سِوَهُ لَعَلَّ لِي صَبَّ لَنَا نَأْتَدَّحِي رَعَشَ أَلَا تَرَا حَلَّ نَعِ
أَوْ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي ئَارْسِي نَبَرُمُ أَيَّ وَأَوْبَلَمَّ عَيْ نَأْتَامَلَكِ سَمَّخَبِ أَيَّرَكَ زَنْبِي حَيْ
أَوْبَلَمَّ عَيْ تَلَمَّ كِ سَمَّخَبِ كَرَمَأَ هَلَلًا نِإِي سَيْ عِلَّ أَقْفِ أَوْبَلَمَّ عَيْ نَأَدَاكُ هُنَّ
سَيْ حَيْ لَاقْفِ . مُهُرْمَأَنَا أَمَّوْ مُهُرْمَأَتْنَا أَمَّإِفِ أَوْبَلَمَّ عَيْ نَأَلِي ئَارْسِي نَبَرُمُ أَتَوْ
سَدَّقْمَلَاتِي بِي فَسَانَلَا عَمَّحَفَبَّ دَعُؤُا وَبِي فَسَخُحِي نَأَأَوْبَلَمَّ عَيْ نَتَّقَبَسِي نِإِي شَخَّ
لَمَّ عَيْ نَأْتَامَلَكِ سَمَّخَبِي رَمَأَ هَلَلًا نِإِي لَاقْفِ فَرَشَلَا لَعِ أَوْدَعَقَوْ دِجَسَمَلَا أَلَمَّ
لَتَمَّ نِإِي وَأَوْبَلَمَّ عَيْ شَرَّهَبِ أَوْكُرَشْتِ أَلَوَّ هَلَلًا أَوْدُبَّ عَتْنَا نَأَهُلَّ وَأَوْبَلَمَّ عَيْ نَأَمَّ كَرُمُ أَوْ
هَدَّهَلَّ لَاقْفِ قَرَوَّ وَأَبَّهَدَّبِ هَلَامِ صِلَاخُ نِمَّ أَدَبَعِي رَتَّ شَلَا لُجَّرَلَمَّ كِ هَلَلًا بَلَّ كَرَشَأَ نَمَّ
نَأِي صَرِي مُكِّي أَفِ هَدِّي سَرِي عِي لِي دَدُؤِي وَوَلَمَّ عَيْ نَأَكْفِي لِي دَأَوْ لَمَّ عَيْ لَمَّ عَيْ أَدَّهَوَّ
نِإِي أَوْتَفَتَلَتِ أَلْفِ مُتَيَّ لِي لَصِ إِذْفِ هَلَلًا نِإِي لَمَّ كَرَمَأَ هَلَلًا نِإِي وَكَلَدَكُ هَدَّبَعِي نَوَّكِي
نِإِي أَفِ مَأِي صِلَابِ مُكْرُمُ أَوْتَفَتَلَتِي مَلَّ مَهْوَالِ صِي فَهَدَّبَعِي هَجَّوَلُ هَجَّوَلُ بِي صَنِي هَلَلًا
هُبَّ عَيْ وَأَبَّ عَيْ مُهُلَّ كَفِ كُ سَمَّ أَيْ هِي فَهُرَّصُ عَمَّهَبَّ أَصَعِي فَجَّرَلَمَّ كِ لَدَلَتَمَّ
لَتَمَّ نِإِي فَهَدَّبَعِي صِلَابِ مُكْرُمُ أَوْ كُ سَمَّ لَحِي رُ نِمَّ هَلَلًا نِإِي دَنْعُ بِي طَأَمَّ ئِأَصَلَا حِي رِ نِإِي أَوْ
لَاقْفِ هَقْنُ عِ أَوْبَرَضِي لُ هُوْمَدَّقَوَّ هَقْنُ عِي لِي هَدِّي أَوْقَتْ وَأَفِ وَدَعَلَا هَرَسَلَا لُجَّرَلَمَّ كِ لَدَلَدِ
هَلَلًا أَوْرُكْدَتْنَا مُكْرُمُ أَوْ مُهُنَّمُ هَسْفَنِي دَفَفِي رِي تَكَلَّ أَوْ لِي لَقْلَابِ مُكْرُمُ هِي دَفَأَنَا
نِي صَحَّ نِإِي صَحَّ لَعِي أَذِي تَحَّ أَعَارَسِ وَرَثَأِي وَدَعَلَا حَخَّ لُجَّرَلَمَّ كِ لَدَلَتَمَّ نِإِي
هَلَلًا رُكْدَبِ أَلِي نَأَطِي شَلَا نِمَّ هَسْفَنِي رُحِّي أَلِ دُبَّ عِلَّ لَكَلَدَكُ مُهُنَّمُ هَسْفَنِي زَرْحَأَفِ

(ي ن ا ر ب ط ل ا ه ا و ر)

Ҳорис Ашъарий айтишларича, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Аллоҳ таоло Яҳё ибн Закариёга беш нарсани буюриб, уларга амал қилишни Бани Исроилга ҳам буюришни амр қилди. Яҳё**

бу нарсага бир оз сустлик қилишига яқин қолди. Шунда Ийсо алайҳиссалом: «Аллоҳ таоло сизга беш нарсани буюрди, сўнг унга амал қилишни Бани Исроилга ҳам буюришни амр қилди. Уларга буюринг ёки мен ўзим буюраман», деди. Яҳё алайҳиссалом: «Агар мендан аввал сиз буюрсангиз, мени ер ютиб кетади ёки азобга қоламан, деб қўрқаман», деди ва одамларни Байтул Мақдисга жамлади. Масжид тўлиб, одамлар тепаларга чиқиб кетишди. Шунда Яҳё алайҳиссалом шундай деди: «Аллоҳ таоло менга беш нарсани буюриб, уларга амал қилишни сизларга ҳам буюришни менга амр қилди.

Биринчиси - Аллоҳ таолога ибодат қилиб, Унга ҳеч нарсани шерик қилмаслик. Аллоҳ таолога ширк келтиришнинг мисоли шуки, бир одам ўз ёнидан тилла ва кумуш эвазига қул сотиб олиб, «Бу менинг ҳовлим, мана бу - иш. Ишлаб, унинг ҳаққини адо қилиб турасан», дейди. Аммо қул ишлаб, ҳаққини бошқага беради. Қай бирингиз қулининг бундай қилишига рози бўлади?

Иккинчиси - намоз ўқиш. Намоз ўқисангиз, у ёқ-бу ёққа алангламанглар, чунки банда намоз ўқиётганида алангламаса, Аллоҳ таоло унга юзланиб туради.

Учинчиси - рўза тутиш. Рўза бир жамоа ичидаги мушки анбари бор кишига ўхшайди. Унинг ҳиди ҳаммага хуш ёқади. Рўзадорнинг (оғзининг) ҳиди эса Аллоҳ таолонинг ҳузурда мушки анбардан ҳам хушбўйроқдир.

Тўртинчиси - садақа қилиш. Садақанинг мисоли шуки, душманга асир тушиб қолган, қўли бўйнига боғланган, гарданига қилич уриш учун келтирилган киши «Мен ўзимни озод қилишга озми-кўпми фидя тўлайман», деб ўзини душмандан қутқариб қолади.

Бешинчиси - Аллоҳ таолони зикр қилиш. Зикр - изидан душман қувиб келаётган одамнинг жонини қутқариб қоладиган қўрғонга ўхшайди. Банда ҳам шайтондан жонини Аллоҳ таолонинг зикри билангина қутқариб қолади».

Хуллас, рўза Аллоҳ таолонинг барча шариатларида фарз бўлган, аммо рўза тутиладиган кунларнинг адади ҳамда саҳарлик ва ифторлик вақтлари турлича бўлган. Баъзи шариатларда, Нуҳ алайҳиссаломнинг шариатларида ворид бўлганидек, бир умр рўза тутиш фарз қилинган, чунки уларнинг

жисмлари кучли, бақувват бўлган. Бошқа бир шариатда эллик кун рўза тутиш фарз қилинган ва ҳоказо.

Аллоҳ таоло энг афзал уммат бўлмиш уммати Муҳаммадияга йилнинг энг яхши ойида – Рамазонда рўза тутишни фарз қилган бўлиб, бу шариатга жорий қилинган энг мукаммал, инсонларга энг фойдали, энг афзал рўзадир.

يضر ديس يبا ن ع رازب ل ا و ر "ع ح ل ل و ذ ة م ط ع ا و ن ا ص م ر ر ه ش ر و ه ش ل ا د ي س
اع و فر م ه ن ع ه ل ل ل

Баззор Абу Саъийд розияллоҳу анҳудан марфуъ ҳолда ривоят қилади:
«Ойларнинг саййиди – Рамазон ойи, энг ҳурмати улуғи эса Зулҳижжадир».

ر ه ش ر و ه ش ل ا د ي س " ل ا ق ه ن ع ه ل ل ل ي ص ر د و ع س م ن ب ه ل ل ل د ب ع ن ع ي ن ا ر ب ط ل ل ي و ر و
" ع م ج ل ل م و ي م ا ي ا ل د ي س و ن ا ص م ر

Табароний Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилади:
«Ойларнинг саййиди – Рамазон ойи, кунлар саййиди жума кунидир».

Рамазон ойи рўзасининг фарзлиги

Аллоҳ таоло марҳамат қилади:

«Рамазон ойи – унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоятү фурқондан иборат очик-ойдин ҳужжат ўлароқ, Қуръон нозил қилинган. Сизлардан ким бу ойда ҳозир бўлса, рўзасини тутсин. Сизлардан ким бемор ёки сафарда бўлса, саноғи бошқа кунларда. Аллоҳ сизларга осонликни ирода қилади, қийинликни ирода қилмайди. Саноқни мукаммал қилишингиз ва сизни ҳидоятга бошлаган Аллоҳни улуғлашингиз учун. Шоядки, шукр қилсангиз»
(Бақара сураси, 185-оят).

«Саҳиҳи Бухорий»да қуйидаги ҳадис ривоят қилинган:

ي ف م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ل ا ل ص ي ب ن ل ا ع م س و ل ج ن ح ن ا م ن ي ب ل و ق ي ل ل ا م ن ب س ن ا
م ك ي ا م ه ل ل ا ق م م م ه ل ق ع م م ي ف ه خ ا ن ا ف ل م ج ي ل ع ل ج ر ل ح د ي ج س م ل
ل ج ر ل ا د ه ا ن ل ق ف م ه ي ن ا ر ه ط ن ي ب ئ ك ت م م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ل ا ل ص ي ب ن ل ا و د م ح م
ي ل ص ي ب ن ل ا ه ل ل ا ق ف ب ل ط م ل ا د ب ع ن ب ا ل ج ر ل ا ه ل ل ا ق ف ئ ك ت م ل ا ض ي ب ا ل
م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ل ا ل ص ي ب ن ل ل ل ج ر ل ا ل ا ق ف «ك ت ب ج ا د ق» م ل س و ه ي ل ع ه ل ل
ل س «ل ا ق ف ك س ف ن ي ف ي ل ع د ج ت ا ل ف ء ء ل ا س م ل ا ي ف ك ي ل ع د د ش م ف ك ل ل ا س ي ن ا
م ه ل ل ك س ا ن ل ا ل ا ل ك ل س ر ا ه ل ل ا ك ل ب ق ن م ب ر و ك ب ر ب ك ل ل ا س ا ل ا ق ف «ك ل ا د ب ا م ع
س م خ ل ا ت ا و ل ل ا ي ل ص ن ن ا ك ر م ا ه ل ل ا ل ل ا ب ك د ش ن ا ل ا ق «م ع ن م ه ل ل ا ل ا ق ف
م و ص ن ن ا ك ر م ا ه ل ل ا ل ل ا ب ك د ش ن ا ل ا ق «م ع ن م ه ل ل ا ل ا ق ؟ ء ل ل ل ا و م و ي ل ا ي

دُخَاتٍ أَنْ كَرَمٌ هَلْ لَآءِ هَلْ لَابَ كُدُّشْنَ أَلِاقِ. «مَعَنْ مُهَلِّلِ» لَاقِ؟ عَنَّا سَلَامٌ رَزَّ شَلَا أَدَه
هُلَّالِ لَصَّ يَبَّ لَاقِ؟ انَّ ارْقُفَ عِلَّعَ آهَمَسُقَتَفَ انَّ اِيْنَعَا نَمَّ عَقَدَّصَلَا وَدَه
يِئَارَوْنَ مَلُوسَرَ انَّ أَوْ، وَبَتَّئِجَ امُّبُتَّ نَمَّ أَلُجَّرَلَلِاقِ. «مَعَنْ مُهَلِّلِ» مَلَسَّ وَهِيَلَّعَ
دَبَّعُ نَبَّ يَلَّعَ وَ سُمُّ هَاوَرِ رَكَّبَ نَبَّ دُعَسَ يَنْبَ وَحَاةَ بَلَّعَثُ نَبَّ مَامُضَ انَّ أَوْ، يَمُّوقُ نَمَّ
أَدَوَبَ مَلَسَّ وَهِيَلَّعَ هَلَّالِ لَصَّ يَبَّ لَاقِ عَنَّا سَنَاقِ عَنَّا تَبَّاقِ عَنَّا مَلَّيَلُ سَنَاقِ، دِيَمَّحَلَّالِ
ةفحت : 907 ، 404 - 25/1

Анас ибн Молик розияллоҳу анҳу айтадилар: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан масжидда ўтирган эдик. Туя минган бир киши кириб, масжидда туясини чўктириб, тушовлади. Кейин уларга «Қай бирингиз Муҳаммадсиз?» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам одамларнинг орасида суяниб ўтирган эдилар. «Мана бу суяниб ўтирган нуроний киши», дедик. Ҳалиги киши у зотга «Эй Абдулмутталибнинг ўғли!» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Сенга жавоб бердим-ку», дедилар. Шунда у одам Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга «Мен сиздан савол сўрайман, аммо қаттиқ сўрайман, аччиқланмайсиз», деди. У зот: «Истаганингни сўра», дедилар.

«Сизнинг Роббингиз ва сиздан аввалгиларнинг Робби ҳаққи сўрайман, сизни бутун инсониятга Аллоҳ юбордими?» деди у. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, бир кеча-кундузда беш вақт намоз ўқишимизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, йилнинг мана шу ойида рўза тутишимизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, ушбу закотни бойларимиздан олиб, камбағалларимизга тақсимлаб беришингизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

Шунда у киши: «Сиз келтирган нарсага иймон келтирдим. Мен ўз қавмимнинг элчисиман. Мен – Бану Саъд ибн Бакрлик Зимом ибн Саълабаман», деди».

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазон рўзасини Исломнинг арконлари қаторида санаб, шундай деганлар:

مَاقِإِوْ هَلَّالِ لُوسَرَ أَدَمَّحُمَّ نَأُوْ هَلَّالِإِلَّالِإِلَّالِ نَأُوْ دَاةَشَّ سَمَّخَ عَمَّالِ سِإِلَّيْ نُبَّ
يِذَمَّرَّتْ لَأُوْ مَلَّسُمُّوْ يِرَاخُبُّ لَأُوْ هَاوَرِ. نَأُضَمَّرَّ مَوْصَّوْجَّحَلَّوْ أَوَّالِ كَزَلَّإِءَاتِ يِإِوْةَ الصَّلَّالِ

«يئاسن لآو»

«Ислом беш нарса устига бино қилинган: Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқлигига ва Муҳаммад Аллоҳнинг расули эканига гувоҳлик бериш, намозни тўқис адо этиш, закот бериш, ҳаж қилиш ва Рамазон рўзасини тутиш» (Имом Бухорий, Имом Муслим, Имом Термизий ва Имом Насаий ривоят қилишган).

Рамазон ойи рўзасини узрсиз тарк қилишнинг гуноҳи

Набавий суннатда Рамазонда оғизни рухсатсиз очиб юборишдан қаттиқ қайтарилган, бу ҳақда таъкидли танбеҳ келган. Оғизни очиб юборишга фақат сафар ва беморлик каби ҳолатларда рухсат бор.

نم اموي رطفأ نم ملسو وهيلع هللا ىلص هللا لوسر لاق لاق ةريره يبأ نع
ه ام اص نإو ه لك رهدلا موص ه نع ضقي مل ضرم الو ةصخر ريغ نم ناضمر

Абу Ҳурайра розийаллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Кимки Рамазон ойининг бир кунида узрсиз, касалликсиз (бирон нарса) еса, бир умр рўза тутса ҳам, ўрнини тўлдиролмайди», дедилар.

Уламоларнинг айтишича, «ўрнини тўлдиролмайди» деган жумланинг маъноси шуки, бундай қилган одам тутмаган куни ўрнига қазо рўза тутиб, каффоратларни адо қилса ҳам, Рамазоннинг фазилатига, унинг поклиги ва баракотига етиша олмайди.

Абдуллоҳ Сирожиддин Ҳусайнийнинг «Рўзанинг одоби, талаблари, фойдалари ва фазилатлари» номли китоби асосида

Одинахон Муҳаммад Содиқ таржимаси